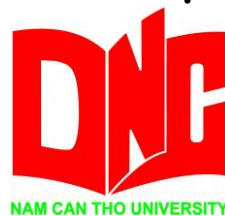

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ
KHOA KIẾN TRÚC - XÂY DỰNG - MÔI TRƯỜNG

GIÁO TRÌNH CÔNG NGHỆ MÔI TRƯỜNG

Ngành: Quản lý Tài nguyên và Môi trường

ThS DƯƠNG NGỌC TRÂN

Cần Thơ, tháng 7 năm 2024
Lưu hành nội bộ

LỜI NÓI ĐẦU

Cải thiện điều kiện sống, sinh hoạt của con người và bảo vệ môi trường là những vấn đề bức xúc ở nước ta hiện nay nhất là trong giai đoạn thúc đẩy công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Sự phát triển dân số, công nghiệp hóa hiện đại hóa đã và đang gây ra một áp lực nặng nề cho môi trường. Nguồn chất thải sinh hoạt, công nghiệp không được xử lý đã làm ô nhiễm môi trường, làm thay đổi môi trường sống của các sinh vật và làm ảnh hưởng đến sức khỏe của con người. Do vậy, xử lý chất thải là một việc làm rất cần thiết để giảm thiểu và loại bỏ các chất độc hại theo đúng quy chuẩn qui định trước khi thải ra nguồn tiếp nhận. Công nghệ môi trường cung cấp những kiến thức cần thiết, giúp việc nghiên cứu, giữ gìn và bảo vệ môi trường sống trở nên trong lành hơn, giảm thiểu và loại bỏ đi chất ô nhiễm.

Công nghệ môi trường là môn học bắt buộc trong chương trình đào tạo của ngành Quản lý tài nguyên và môi trường tại trường Đại học Nam Cần Thơ nhằm cung cấp cho sinh viên những kiến thức cơ bản nhất về môi trường và công nghệ xử lý chất thải, cùng các tiếp cận bảo vệ môi trường.

Bộ cục của giáo trình gồm 6 chương

Chương 1 Giới thiệu môn học: giới thiệu tầm quan trọng của môn học trong việc bảo vệ môi trường;

Chương 2 Nhu cầu nước và vấn đề nước thải: trình bày các phương pháp cơ bản để xử lý nước thải;

Chương 3 Những vấn đề về chất thải rắn: các biện pháp thu gom và công nghệ xử lý chất thải rắn;

Chương 4 Những vấn đề về ô nhiễm không khí: đề cập các nguyên nhân và nguồn gây ô nhiễm không khí, các biện pháp được áp dụng để xử lý khí thải;

Chương 5 Giám sát sự ô nhiễm môi trường: các biện pháp quản lý và giám sát hạn chế ô nhiễm môi trường do chất thải phát sinh;

Chương 6 Công nghệ môi trường trên toàn cầu: một số ứng dụng công nghệ môi trường trên thế giới.

Giáo trình này được dùng trong học tập và giảng dạy học phần Công nghệ môi trường của ngành Quản lý Tài nguyên và môi trường. Đồng thời còn là tài liệu tham khảo cho sinh viên ở các lĩnh vực có liên quan.

Trong quá trình biên soạn không tránh khỏi những thiếu sót. Tác giả rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của bạn đọc và đồng nghiệp để giáo trình được chỉnh sửa, bổ sung hoàn chỉnh hơn.

Trân trọng cảm ơn!

Tác giả

ThS. Dương Ngọc Trân

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây đây là quyển giáo trình do chính tác giả biên soạn. Tác giả có sử dụng một số nguồn tài liệu tham khảo đã được trích dẫn nguồn và chú thích rõ ràng. Tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm về tính trung thực của các nội dung trong quyển giáo trình này trước bộ môn, khoa và nhà trường .

Cần Thơ, ngày   tháng   năm 2024
Chủ biên

ThS Dương Ngọc Trân

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	i
LỜI CAM ĐOAN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC HÌNH	vi
DANH MỤC BẢNG.....	vii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	viii
<i>CHƯƠNG 1:</i>	1
GIỚI THIỆU MÔN HỌC	1
1.1 MỤC ĐÍCH VÀ VAI TRÒ CỦA MÔN HỌC.....	1
1.1.1 Khái niệm công nghệ môi trường	1
1.1.2 Khái niệm tiêu chuẩn môi trường	1
1.1.3 Vai trò của công nghệ môi trường trong xử lý chất thải.....	2
1.2 Ý NGHĨA CỦA MÔN HỌC TRONG VIỆC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG.....	2
1.2.1 Mối quan hệ giữa phát triển kinh tế và ô nhiễm môi trường	2
1.2.2 Sự cần thiết của bảo vệ môi trường	3
1.2.3 Ý nghĩa của công nghệ môi trường trong việc bảo vệ môi trường	4
<i>CHƯƠNG 2:</i>	6
NHU CẦU NƯỚC VÀ VẤN ĐỀ NƯỚC THẢI.....	6
2.1 GIỚI THIỆU TỔNG QUAN VỀ NƯỚC VÀ VẤN ĐỀ NƯỚC THẢI.....	6
2.1.1 Nhu cầu sử dụng nước	6
2.1.2 Những ảnh hưởng của ô nhiễm nước gây ra đối với nguồn nước tiếp nhận....	8
2.1.3 Các thông số đánh giá chất lượng nước	9
2.1.4 Sự cần thiết của xử lý nước thải.....	16
2.2 NHỮNG PHƯƠNG PHÁP XỬ LÝ CƠ HỌC (LÝ HỌC).....	16
2.2.1 Thiết bị lọc rác	17
2.2.2 Bể lắng cát.....	19
2.2.3 Bể điều lưu	22
2.2.4 Khuấy trộn.....	23
2.2.5 Bể lắng	24
2.2.6 Bể tuyển nổi	27
2.2.7 Bể lọc	29
2.3. NHỮNG TIẾN TRÌNH XỬ LÝ SINH HỌC	31
2.3.1 Các giai đoạn phát triển của vi sinh vật trong hệ thống xử lý nước thải	31
2.3.2 Phương pháp xử lý sinh học	32
2.3.3 Phương pháp xử lý hóa-lý	42
2.4 TỔNG QUAN VỀ XỬ LÝ NƯỚC CẤP.....	44
2.4.1 Xử lý sơ bộ trong hồ chứa nước bề mặt.....	44
2.4.1.1. <i>Khử vi khuẩn, virus nhờ các quá trình tự nhiên trong các hồ chứa nước</i> .	45
2.4.1.2. <i>Ngăn ngừa sự phát triển của tảo</i>	45
2.4.2 Làm sạch nước ngầm	46
<i>CHƯƠNG 3:</i>	49
NHỮNG VẤN ĐỀ VỀ CHẤT THẢI RẮN.....	49

3.1 PHÂN LOẠI CHẤT THẢI RẮN	49
3.1.1 Định nghĩa chất thải rắn	49
3.1.2 Phân loại chất thải rắn	49
3.2 NHỮNG NGUỒN PHÁT SINH CHẤT THẢI RẮN	51
3.2.1 Nguồn phát sinh chất thải rắn	51
3.2.2 Các tác động của chất thải rắn tới chất lượng môi trường	53
3.2.3 Thành phần chất thải rắn	55
3.3 PHƯƠNG PHÁP XỬ LÝ CHẤT THẢI RẮN	56
3.3.1 Xử lý sơ bộ CTR	56
3.3.2 Làm khô và khử nước	59
3.3.3 Ủ phân	60
3.3.3.1 Ủ phân compost	60
3.3.3.2 Ủ biogas	64
3.3.3.3 Các sản phẩm chất tẩy rửa	66
3.3.3.4 Vòng tròn chuỗi, nông nghiệp tái sinh	67
3.3.4 Phương pháp thiêu đốt	67
3.3.5 Phương pháp chôn lấp	71
CHƯƠNG 4:	75
NHỮNG VẤN ĐỀ Ô NHIỄM KHÔNG KHÍ	75
4.1 KHÁI QUÁT NHỮNG VẤN ĐỀ VỀ Ô NHIỄM KHÔNG KHÍ	75
4.1.1 Khái quát về ô nhiễm không khí	75
4.1.2 Phân loại ô nhiễm không khí	75
4.2 NHỮNG VẤN ĐỀ Ô NHIỄM KHÔNG KHÍ CỦA CÁC KHÍ CO ₂ , CO, CH _x (CH ₂ , CH ₄ , ...)	77
4.2.1 Những vấn đề ô nhiễm không khí của khí CO ₂	77
4.2.2 Những vấn đề ô nhiễm không khí của khí CO	77
4.2.3 Những vấn đề ô nhiễm không khí của khí CH _x	78
4.3 Ô NHIỄM CỦA KHÍ SO ₂	79
4.4 KHÁI QUÁT VỀ Ô NHIỄM CÔNG NGHIỆP	79
4.4.1 Phương pháp khô	82
4.4.2 Thiết bị lọc bụi	87
4.4.2.1 Thiết bị lọc bụi túi vải	87
4.4.2.2 Thiết bị lọc sợi	88
4.4.2.3 Thiết bị lọc hạt	89
4.4.3 Phương pháp ướt	89
4.4.3.1 Thiết bị rửa khí đệm	90
4.4.3.2 Thiết bị rửa khí với lớp đệm chuyển động	91
4.4.3.3 Thiết bị rửa khí va đập - quán tính	92
4.4.4 Thiết bị lọc điện	93
4.4.5 Xử lý khí thải bằng phương pháp hấp thụ	94
4.4.6 Phương pháp hấp phụ	94
4.4.7 Kỹ thuật xử lý khí SO ₂	95
4.4.8 Kỹ thuật xử lý khí NO _x	99
4.4.8.1 Sự hình thành NO _x từ quá trình cháy nhiên liệu	99
4.4.8.2 Hấp thụ NO _x bằng nước	99

4.4.8.3. Xử lý đồng thời NO_x và SO_2	100
4.4.9 Kỹ thuật xử lý khí CO	101
CHƯƠNG 5:	104
GIÁM SÁT SỰ Ô NHIỄM MÔI TRƯỜNG	104
5.1. GIÁM SÁT NƯỚC THẢI	104
5.2. GIÁM SÁT CHẤT THẢI RẮN.....	107
5.3. GIÁM SÁT SỰ Ô NHIỄM KHÔNG KHÍ	111
CHƯƠNG 6:	115
CÔNG NGHỆ MÔI TRƯỜNG TRÊN TOÀN CẦU	115
6.1 CÔNG NGHỆ MÔI TRƯỜNG Ở CÁC NƯỚC ĐÃ PHÁT TRIỂN.....	115
6.1.1 Công nghệ xử lý chất thải rắn	115
6.1.2 Công nghệ xử lý nước thải	117
6.1.3 Công nghệ xử lý khí thải.....	119
6.2 CÔNG NGHỆ MÔI TRƯỜNG Ở CÁC NƯỚC ĐANG PHÁT TRIỂN	120
6.2.1 Công nghệ xử lý chất thải rắn	120
6.2.2 Công nghệ xử lý nước thải	121
6.2.3 Công nghệ xử lý khí thải.....	122
6.3 CÔNG NGHỆ MÔI TRƯỜNG Ở CÁC NƯỚC KÉM PHÁT TRIỂN.....	124
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	126

DANH MỤC HÌNH

Hình 2.1 Một kiểu song chắn rác cào bằng tay	18
Hình 2.2 Sơ đồ bể lắng cát ngang	20
Hình 2.3 Sơ đồ bể lắng cát có sục khí.....	21
Hình 2.4 Sơ đồ bể lắng cát đứng có chuyển động xoáy.....	21
Hình 2.5 Sơ đồ bố trí bể điều lưu trên dòng chính (a), trên dòng phụ (b)	23
Hình 2.6 Sơ đồ một bể lắng sơ cấp hình chữ nhật	24
Hình 2.7 Bể lắng sơ cấp hình trụ tròn với đường nạp nước thải ở giữa	25
Hình 2.7 Hiệu quả sử dụng chất trợ lắng cho bể lắng.....	26
Hình 2.8 Bốn giai đoạn phát triển của vi khuẩn trong mẻ nuôi cấy	31
Hình 2.9 Sơ đồ bể bùn hoạt tính	33
Hình 2.11 Sơ đồ thiết bị đĩa quay sinh học	36
Hình 2.12 Sơ đồ hàm ử UASB.....	38
Hình 2.13 Mô hình đơn giản xử lý nước ngầm.....	46
Hình 2.14 Các sơ đồ xử lý nước ngầm có làm thoáng và lọc	47
Hình 3.1 Tác động của việc xử lý không hợp lý chất thải đô thị.....	55
Hình 3.2. Các dòng vật chất chính trong xử lý sinh học các chất hữu cơ có thể phân hủy sinh học trong CTR đô thị.....	61
Hình 3.3 Hệ thống sản xuất khí metan với bể sinh khí hình vòm.....	65
Hình 3.4 Quy trình ủ nước tẩy rửa sinh học	67
Hình 4.1 Phân loại phương pháp và thiết bị xử lý khí thải	81
Hình 4.2 Buồng lắng bụi	83
Hình 4.3. Thiết bị lắng bụi quán tính	83
Hình 4.5. Xyclon.....	85
Hình 4.6 Thiết bị thu bụi kiểu gió xoáy	86
Hình 4.7. Máy hút bụi	87
Hình 4.8 Thiết bị lọc tay áo.....	88
Hình 4.9. Thiết bị lọc bụi với lớp hạt vật liệu rời chuyển động.....	89
Hình 4.10. Thiết bị rửa khí đệm.....	91
Hình 4.11. Thiết bị rửa khí với lớp đệm chuyển động.....	92
Hình 4.12 Thiết bị thu hồi bụi va đập quán tính	93
Hình 4.13 Thiết bị lọc bụi tĩnh điện dạng ống	93
Hình 4.14 Nguyên lý hệ thống xử lý SO ₂ bằng nước	96
Hình 4.15 Sơ đồ nguyên lý hệ thống hấp thụ SO ₂ bằng đá vôi	97
Hình 4.16 Sơ đồ nguyên lý hệ thống hấp phụ SO ₂ bằng than hoạt tính	98
Hình 4.17 Khí NO _x được hình thành phụ thuộc vào nhiệt độ.....	99
Hình 4.18 Sơ đồ thể hiện nguyên lý thiết bị khử CO trong khói thải.	102
Hình 5.1 Các điểm cần khảo sát trong hệ thống quản lý chất thải rắn sinh hoạt..	109

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1 Phân bố và dạng của nước trên Trái đất	6
Bảng 2.2 Các chất gây ô nhiễm trong các nguồn gây ô nhiễm	8
Bảng 2.3 Ứng dụng của các công trình và thiết bị xử lý cơ học	16
Bảng 2.4 Ưu khuyết điểm của các loại song chắn rác	17
Bảng 2.5 Kích thước cơ bản của bể lắng cát ngang	19
Bảng 2.6 Phân loại các hiện tượng lắng trong xử lý nước	25
Bảng 2.7 So sánh hiệu suất loại bỏ chất ô nhiễm của bể lắng có và không có sử dụng hóa chất	26
Bảng 2.8 Các tải nạp bề mặt thường được sử dụng cho bể lắng thứ cấp	27
Bảng 2.9 Các cơ chế loại chất rắn lơ lửng trong cột lọc	29
Bảng 2.10 Các sự cố thường gặp trong quá trình lọc và cách khắc phục	30
Bảng 2.11 Các sự cố thường gặp trong quá trình vận hành bể bùn hoạt tính và nguyên nhân	33
Bảng 2.12 Cách hiệu chỉnh các sự cố	34
Bảng 2.13. Hàm lượng các chất dinh dưỡng ở các độ sâu khác nhau (mol/m ² năm)	45
Bảng 3.1. Nguồn gốc các loại chất thải rắn	52
Bảng 3.2 Tiêu chuẩn tạo rác trung bình theo đầu người đối với từng loại chất thải rắn đô thị	53
Bảng 3.3 Thành phần phân loại chất thải rắn đô thị	55
Bảng 3.4 Các thuận lợi và bất lợi của từng phương pháp ủ chất thải rắn	63
Bảng 4.1 Các chất ô nhiễm đặc trưng	79
Bảng 4.2 Các thông số đặc trưng của thiết bị thu hồi bụi khô	82
Bảng 4.3 Quan hệ lượng nước và dòng khói thải khi hấp thụ NO _x	100
Bảng 5.1 Một số phương pháp đo tự động nồng độ khí SO ₂	112
Bảng 5.2 Một số phương pháp đo tự động nồng độ khí NO _x	113
Bảng 5.3 Một số phương pháp đo tự động nồng độ bụi	113

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Tiếng Anh	Tiếng Việt
CTR		Chất thải rắn
NTRSH		Nước tẩy rửa sinh học
GE	Garbage Enzyme	
KGT		Khoảng giá trị
SCR		Song chắn rác
MLSS	Mixed liquor suspended solids	
UASB	Upflow Anaerobic Sludge Blanket	